

Linjaus: Yleinen budjettituki ja sektorituki Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä
Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepan lausunto eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle 12.2.2010

Kepa kiittää mahdollisuudesta kommentoida valmisteilla olevaa linjausta budjettituen käytöstä osana Suomen kehitysyhteistyötä.

Budjettitukilinjaus esittää selkeää muutosta Suomen kehityspolitiikan linjaan. Se asettaa 25 % maakohtaisen katon budjettituella, eli **ehdottaa yleisen- ja sektoribudjettituen osuuden vähentämistä** Suomen kehitysyhteistyössä. Kansalaisjärjestöjen huoli on, että tämä vähentäisi kehitysmaiden omistajuutta, vaikeuttaisi avunantajien välistä koordinaatiota sekä lisäisi Suomen avun pirstaleisuutta.

Budjettituki on muita kehitysavun muotoja **täydentävä instrumentti**, jonka tavoite on konkreettisten ja kestävien kehitystulosten saavuttaminen maatasolla. Budjettituki tarkoittaa kehitysyhteistyövarojen kanavoimista kumppanimaan köyhyydenvähentämisen tai sektorisuunnitelman toteuttamiseen käyttäen hyväksi sen omia suunnittelu-, talous- ja raportointijärjestelmiä. **Tavoitteena siis on kumppanivaltion omien instituutioiden ja järjestelmien kehittäminen** niin, että kehitysyhteistyö tekee lopulta itsensä tarpeettomaksi. Tämä on kaikkein kestävin kehitys.

Suomen pitkäaikaiset kumppanimaat ovat selkeästi ilmaisseet pitävänsä budjettitukea parhaana yhteistyömuotona. Myös OECD ja EU ovat budjettituen puolesta puhujia ja esimerkiksi **Maailmanpankki suosittelee** budjettitukea ensisijaiseksi apumuodoksi talouskriisistä kärsiville kehitysmailla.

Yleinenkään budjettituki **ei koskaan ole pelkkää rahan siirtoa yhden valtion tililtä toiselle**. Budjettituen käyttöä seuraavat Suomen lähetystöjen asiantuntijat.

Kustannustehokkuus ja maakohtainen harkinta vaarassa?

Yleinen trendi kehitysavun antajien keskuudessa on yleisen ja sektoribudjettituen kasvattaminen. Kun kumppanimaan hallinnon järjestelmät on todettu riittävän luotettaviksi ja toimiviksi, pidetään niiden käyttämistä yleisesti sekä järkevänä että **kustannustehokkaana**. Erillisten projektien ja ohjelmien korkean määrän on todettu kuormittavan kehitysmaita, lisäävän avun hallintokustannuksia ja vaikeuttavan kehitysyhteistyön seuraamista.

Budjettituen osuus Suomen kehitysyhteistyöstä on ollut suhteellisen pieni, koska Suomi on myöntänyt budjettitukea vain muutamalle pääkumppanimaalle. Kuitenkin linjaus ehdottaa, että Suomi siirtyy yhä kasvavassa määrin takaisin hankemuotoiseen yhteistyöhön. **Kepa ei pidä tätä kansainvälisestä trendistä poikkeavaa muutosta perusteltuna.**

Yhteistyömuotojen käytöstä kannattaisi pitkälti päättää maakohtaisesti. Tämä mahdollistaisi kunkin maan hallinnollisen tilanteen ja muiden avunantajien toimien kunnollisen huomioimisen. Pitkäaikaisissa kumppanimaissa sijaitsevien Suomen **suurlähetystöjen asiantuntemuksen entistä suurempi hyödyntäminen** tämän arvion tekemisessä olisi myös kehityspoliittisen ohjelman linjausten mukaista.

Budjettitukiyhteistyön kautta Suomi pääsee vaikuttamaan useisiin tärkeisiin tavoitteisiin ja

prosesseihin huomattavasti omaa rahoitusosuuttaan enemmän. Budjettituki esimerkiksi on ainoa apuinstrumentti, jolla voidaan edistää hyvän hallinnon, ympäristötavoitteiden, naisten oikeuksien ja yrittäjyyden kannalta tärkeiden uudistusten kokonaisvaltaista toimeenpanoa kehitysmaissa.

Kestävän kehityksen lähtökohtana kumppanimaiden omistajuus

Budjettituen taustalla on ajatus **päätävällän ja vastuun yhä suuremmasta siirtämisestä kehitysmaalle itselleen**. Myös tärkein kehitysyhteistyön pelisääntöjä ja tuloksellisuutta määrittävä OECD:n Pariisin julistus ja sitä täydentävä Accran toimintaohjelma rakentuvat ajatukselle kehitysmaiden omistajuuden ja päätävällän lisäämisestä.

Kiinteänä osana budjettitukeen kuuluvat yhteisesti sovitut seuranta- ja dialogimekanismit, jotka ovat lisänneet kehitysmaiden parlamenttien ja kansalaisyhteiskuntien tiedon saantia ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa sekä kansallisen että paikallisen tason poliittiseen päätöksentekoon. Läpinäkyvyyttä ja osallistumismahdollisuuksia on lisännyt myös se, että budjettituen käyttö on vähentänyt kehitysyhteistyötoimien pirstaleisuutta. **Budjettituki on siten tärkeä työkalu myös korruption kitkemiseksi.**

Jos kehitysmaat eivät pääse itse määrittämään omaa kehityspolkuaan, eivät muutkaan kehitysyhteistyön tuloksellisuutta lisäävät periaatteet voi toimia. Laajapohjainen, demokraattinen omistajuus on tärkeä lähtökohta, jota Suomen kehitysyhteistyössä tulee paitsi kunnioittaa, myös tukea konkreettisin toimenpitein.

Suomen tulee:

- Jatkaa budjettituen lisäämistä kestävien kehitystulosten saavuttamiseksi sekä kehitysmaiden omistajuuden ja avunantajien välisen koordinaation parantamiseksi maissa, joissa hallinnon järjestelmät on todettu riittävän luotettaviksi ja toimiviksi.
- Hyödyntää budjettitukea erityisesti paikallisten järjestelmien vahvistamisessa, korruption kitkemisessä sekä läpileikkaavien kysymysten kokonaisvaltaisessa huomioon ottamisessa.
- Vahvistaa aktiivisesti Etelän ja Pohjoisen parlamenttien välistä yhteistyötä sekä kansalaisyhteiskuntien ja paikallishallinnon osallistumismahdollisuuksia osana budjettituen seurantamekanismien kehittämistä.

Lisätiedot: Kehityspoliittinen sihteeri Niina Pitkänen, niina.pitkanen@kepa.fi, 040 – 82 58 516